

D. p. 1

ÅBO AVDELNINGS
BILDSAMLINGAR

KATALOG, STADGAR M. M.

UTGIVNA

AV

ÅBO AVDELNINGS HEMBYGDSKOMMITTÉ

Pris 50 p.

HELSINGFORS 1917
SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI

Åbo Avdelnings bildsamlingar.

Åbo Avdelning stiftades 1906 efter det den gamla Västfinska avdelningen definitivt delats i tre skilda korporationer. Delningen skedde på språklig grund, varigenom Åbo Avdelning blivit rent svensk, till gagn för det inom densamma bedrivna positiva arbetet.

Inom Avdelningen tillsattes 1909 en hembygds-kommitté, vilken ställt sig i hembygdsforskningens tjänst. Denna tidsrörelse, vilken merendels inom studentkretsarna uppfattats såsom bl. a. ett utbrett materialsamlade till vederhäftigt vetenskapligt arbete, har inom kommittén lett till verksamhet förnämligast i tvenne riktningar: utarbetandet av en bibliografi för Åbo och sydvästra Finland samt anläggandet av en fotografi- och bildsamling.

Under det att det förra arbetet på grund av bristande krafter småningom avstannade efter att dock redan hava nått ett visst resultat, har den senare arbetsriktningen framträtt alltmer dominerande. Vid sidan av målet att hopbrunga goda samlingar fotografier av äldre och nyare byggnader, gator o. d. i Åbo stad ställde man den viktiga uppgiften att skapa en normalsamling porträtt av mera framträdande Åbobor.

Det mångåriga och trägna arbete hembygds-kommittén nedlagt på dessa uppgifter har krönts med den framgång, att samlingar, uppgående till några tusental nummer, blivit Avdelningens egendom. Nya detaljuppgifter hava uppstått kring huvudsyftemålen, och vid en mönstring av samlingarna ser sig Avdelningen nu i besittning av aktningsobjudande serier fotografier i större eller mindre format, daguerreotypier, litografier, kartor, fotografiplåtar, klichéer m. m., för vilkas ordnande uppställts en plan med indelning i 70 särskilda serier.

För samlingarnas tillväxt har Avdelningen främst att tacka ett flertal privata givare, vilka med förtroende överlätit den ena värdefulla kollektionen personfotografier efter den andra till kommittén. Med största tacksamhet äro att anteckna anslag av Åbo stad för fotografering av Klosterbacken och byggnader från äldre tider i de gamla delarna av Åbo, av Svenska klassiska lyceum, av Centralutskottet för hembygdsforskning för fotografering av Runsala, samt av en del industriella inrättningar.

Samlingar av detta omfång kunna ej vara till allmän nytta utan ett lämpligt förvaringsställe och utan katalog. Med ansträngningar, rätt stora för en kommitté inom en fåtalig studentavdelning, lyckades hembygdskommittén efter årslånga förarbeten och undersökningar få till stånd den stora skåpkomplex, vari samlingarna nu äro inrymda. För skåpet togs mönster från Nationalmuseum i Helsingfors, varvid ritningen bearbetades för Avdelningens speciella behov av arkitekt A. Tavaststjerna. Ypperliga kartonger för fotografierna hava tillverkats av Päs-

och Kuvertfabriken i Åbo. Av Direktionen för Åbo stads bibliotek har erhållits välvilligt tillstånd att uppställa skåpet i ett av biblioteksrummen, där samlingen på en central plats kan vara tillgänglig för allmänheten.

Katalogiseringen av samlingar, sådana som förevarande, har bedrivits olika.

Närmast synes man vid ordnandet hava att bestämma sig för en saklig eller en formell princip, varvid den förra innebär bildernas ordnande efter deras motiv, den senare efter deras storlek eller beskaffenhet f. ö. Den senare — följd rätt konsekvent t. ex. vid Helsingfors stads museum — medför fördelarna av fullständig reda och lätthet vid katalogiseringen. Den förra metoden har sin fördel i en praktisk överskådlighet, som särskilt för privata samlingar ansetts ovärderlig, ej minst vid utställandet av samlingarna, helt eller delvis. Åbo Avdelnings hembygdskommitté har i huvudsak avgjort sig för den sakliga principen, från vilken avvikelser skett, då vissa bilder m. m. på grund av sin storlek eller annan beskaffenhet ej lämpligen kunnat sammanföras med de serier, till vilka de rätteligen borde höra.

De uppställda serierna bära i sina namn vittne härom. I vissa fall har t. ex. en serie på grund av tillfälliga omständigheter — ett enkom för den beviljat anslag, en avvikande bildstorlek, bestämmelser vid en donation o. s. v. — fått sig tillerkänd självständighet, trots att en angränsande, mer om-

fattande serie logiskt kunnat upptaga den under sin allmänna rubrik. Då emellertid namnen äro till för samlingarnas skull och ej tvärtom, har man ansett sådana anordningar kunna försvaras, varvid visserligen bör medgivas, att serienamnen i en del fall öfvervägande få karaktären blott av signa till praktiskt gagn.

Kommittén antar emellertid, att fördelarna av den ordningsprincip den följt, skola visa sig i ett mer levande grepp på materialet, och den hoppas att samlingarna skola kunna mäktigt tillväxa på den här lagda grunden, som gör anspråk på att kunna upptaga alla i bild fixerade yttringar av främst vår hemstads liv.

Själva katalogens uppställning framgår av det följande.

I anslutning till nedanstående förteckning må ännu den anmärkning göras, att av nedan upptagna serier en del t. v. blott äro försedda med ett fåtal nummer, medan andra såsom ännu ej i praktiken förefintliga, här upptagits endast för att ådagalägga samlingarnas allmänna plan.

Då Åbo Avdelning nu inbjuder forskarna och allmänheten att begagna sig av dess bildsamlingar, sker det under varm förhoppning, att samlingarna och de anstalter som träffats för deras tillgängliggörande skola visa sig användbara.

Det ligger även i sakens natur, att fullständighet i de uppgifters fyllande, som Avdelningen ställt för sig, aldrig kan nås. Men med stöd av den väl-

vilja, som från första stund mött denna sida av Avdelningens verksamhet, må man hoppas, att samlingarna med vart år som går skola vinna i rikedom och fyllighet, och att gåvor av enskilda bilder och kollektioner fortfarande skola tillföras dem. Den nytta en välskött samling Åboporträtt och Åbo, bilder i detta nu och än mer i framtiden kan göra den genealogiska och lokalhistoriska forskningen. är så stor, att alla vänner av Åbo göra väl i att understöda Åbo Avdelning i dess strävanden.

Helsingfors, februari 1917.

Hembygdskommittén.

Åbo Avdelnings bildsamlingar.

Indelning.

A. Porträtt.

- I. **Åbo Avdelnings porträttsamling. Visitkort.**
Innehåller fotografier i visitkortsformat, instuckna i kartongramar, med uppgift om namn, födelse-, event. dödsår, ävensom om givaren.
- II. **Åbo Avdelnings porträttsamling. Kabinettkort.**
Innehåller främst fotografier i kabinettkortsformat, merendels monterade som ovan.
- III. **Åbo Avdelnings porträttsamling. Enskilda kollektioner.**
  1. Ärkebiskop T. T. Renvalls samling. Gåva av professorskan Sigrid Rindell och förvarad i originalalbum.
  2. Handlanden C. Fr. Lindbergs samling. Gåva av skådespelaren Arthur Lindberg och enligt föreskrift förvarad i givarens album.
  3. Sjökapten A. B. Nyströms samling. Gåva av Kapten N:s sterbhus, förvarad i originalalbum. Innehåller fotografier av borgarståndets medlemmar vid 1863 års lantdag.

- IV. **Reinbergska samlingen.** Åbo stads första fotograf J. J. Reinberg, f. 1823 d. 1896, efterlämnade något över 300 oretucherade fotografier, vilka godhetsfullt donerats till Avdelningen och föreligga i denna samling. Fotografierna äro genom tålmodigt arbete för det mesta identifierade och försedda med namn- ävensom biografiska uppgifter.
- V. **J. Pinellos samling.** Efter avl. stabskapten Julius Pinello i Borgå. Innehåller ett flertal bilder av Åbobor, merendels härstämmande från Nils Henrik Pinellos tid.
- VI. **Silhuetter.**
- VII. **Daguerreotypier.** Samlingen innehåller enskilda vackra exemplar av dessa fotografiernas föregångare.
- VIII. **Åbo Avdelnings porträttsamling. Grupp kort.** Serien omfattar gruppbilder, merendels av större format.
- IX. **Åbo Avdelnings porträttsamling. Förstoringar.**

B. Åbo.

- X. **Åbo i äldre tider** (äldre serie). Serien omfattar Åbo-bilder av äldre datum, dels i original, dels fotografiska reproduktioner av dylika bilder och kartor.
- XI. **Åbo i äldre tider** (nyare serie). Med understöd av Stadsfullmäktige i Åbo fotograferades under 1914 olika motiv från de äldre delarna av Åbo, varvid särskilt de från tiden före Åbo brand 1827 kvarstående byggnaderna och gatlinjerna

uppsöktes. Serien fortsattes med ett senare beviljat anslag av Stadsfullmäktige och omfattar även en del panoramabilder.

- XII. **Åbo domkyrka.** Fotografier av domkyrkans yttre och inre ävensom av enskilda möbler och föremål, vilka tillhöra domkyrkan.
- XIII. **Åbo slott.** Fotografier av gamla och nya slottet, innehållande jämväl interiörer och enskilda bilder från Åbo stads historiska museum.
- XIV. **Det underjordiska Åbo.** Fotografier av arkeologiska fynd och fyndplatser inom Åbo stads område.
- XV. **Klosterbacken.** En serie fotografier från den snart försvinnande återstoden av det forna Klosterkvarteret i Åbo. För en del av dessa fotografier, som tagits sommaren 1912, har anslag givits av Åbo stad.
- XVI. **Akademihuset i Åbo.** Fotografier från f. d. akademihuset, bl. a. av solennitetssalen.
- XVII. **Offentliga byggnader, ämbetsverk och institutioner.** Ämbetsverk, filantropiska inrättningar, kommunala nämnder och byråer, bibliotek, museer m. m.
- XVIII. **Konst.** Omfattar främst konstmuseet och dess samlingar, men därjämte även bilder, hänförande sig till strävandena för Åbo stads förskönande.
- XIX. **Läroverk och skolor.**
1. Svenska klassiska lyceum. Med anslag av lärarkollegiet fotograferades skolenhuset ut- och invändigt före ombyggnaden

1913—14, och resultatet föreligger i serien med ovannämnda rubrik.

- XX. **Hamnförhållanden och sjöfart.** Serien omfattar bilder från Åbo stads hamnar, hamnanordningar och skeppsvarv, avbildningar av segel- och ångfartyg från älsta tider till våra dagar.
- XXI. **Industriella inrättningar.** Med anslag av ett tiotal industriella inrättningar i Åbo och dess närhet har verkställts fotografering av nämnda fabriker ut- och invändigt, varvid även såväl fabrikationen som den historiska utveckling resp. inrättningar genomgått, i mån av möjlighet beaktats. Fullständiga kollektioner föreliggande från Vulcan, Littois, Åbo klädesfabrik, Aura sockerbruk, Kingelins bryggeri, Barkers bomullsspinneri.
- XXII. **Handel.** Bilder av varuhus, kontor, butiker, magasin m. m.
- XXIII. **Åbo stad.** Serien har till uppgift att sammanföra avbildningar av Åboarkitektur efter branden 1827 samt bilder, hänförande sig till stadens yttre gestaltning och utveckling, alltså t. ex. byggnaders yttre och inre, gårdsplaner, torg, gator, vägar och broar, stadsplanering, gatuanläggningar, kommunikationsväsendet, brandväsendet, vatten-, gas- och elektricitetsverk, kommunala och enskilda arbeten m. m.
- XXIV. **Dagligt liv i Åbo i 19:de seklet.** Under denna rubrik sammanfattas bilder av det borgerliga livet i alla dess dagliga yttringar: gatutrafik, hamn- och torghandel, marknader,

näringar, kyrko-, konsert- och teaterbesök, skolgång, lek och promenad, hemmets vardags- och festvanor, bröllop, dop, begravningar, jul och nyår, måltider, klädedräkter, möbler och husgeråd; föreningslivet; folknöjen och förströelser, befolkningstyper, resandeström och turistväsen, villaliv m. m.

- XXV. **Dagligt liv i Åbo i 20:de seklet.** Som föregående.
- XXVI. **Idrott och sport.**
- XXVII. **Medborgerliga märkeshändelser.** Innehåller fotografier av invigningar, större fester och medborgerliga märkeshändelser.
- XXVIII. **Monument och begravningsplatser.**
- XXIX. **Natur och klimat.** Bilder, hänförande sig till Åbo stads naturförhållanden; Aura å, parker och planteringar, snöfall, regn, islossningar, översvämningar m. m.
- XXX. **Runsala.** Med understöd av Centralutskottet för hembygdsforskning verkställdes åren 1912—13 fotografering av Runsala, varvid såväl byggnader som naturformationer beaktades.
- XXXI. **Åbo stads omgivningar.** Omfattar de nära omgivningarna till Åbo, särskilt de trakter utom stadsområdet, där stadens utvidgning synes komma att äga rum.
- XXXII—XXXV. **Diverse Åbo-bilder.**
- XXXVI. **Åbo Avdelning.** Bilder ur Åbo studentnations historia, dess soaréer, utställningar, sommarfester och kamratliv.

C. Sydvästra Finland och Åland.

- XXXVII. **Sydvästra Finland.** Serien omfattar bilder från de svenska socknarna i sydvästra Finland, särskilt i geografiskt och naturhistoriskt avseende; naturskyddssynpunkter beaktas.
- XXXVIII. **Åland.** Motsvarar för landskapet Ålands vidkommande serien ovan.
- XXXIX. **Arkeologi.** Omfattar bilder av fynd och fyndplatser i sydvästra Finland och på Åland.
- XL. **Kyrklig arkitektur och konst.**
- XLI. **Nådendal.**
- XLII. **Slott och herrgårdar.** Fotografier av gårdar och enskilda byggnaders yttre och inre, byggnadsdetaljer, möbler och konstföremål; trädgårdar, lusthus, parkanläggningar.
- XLIII. **Bruksdrift och industri.** Fotografier av järnbruk, sågverk, glasbruk, gruvor, stenbrott m. m.
- XLIV. **Sjöfart och skeppsbyggeri.** Landsbygdens fartyg och farkoster, varv och hamnar, fartygskjutningar och upptagningar m. m.
- XLV. **Allmogens byggnadsskick.** Bilder av byar, gårdar och enskilda byggnader, ex- och interiörer samt byggnadsdetaljer.
- XLVI. **Allmogens näringsliv.** Omfattar lantbruk och trädgårdsskötsel med alla binärningar, fiske, jakt, hemflit.
- XLVII. **Folkseder och folkfester,** såsom firande av midsommar, jul, bröllop och begravning; folklekar och folkdanser; idrott och sport på landsbygden.

XLVIII. **Folkupplysningsarbetet.** Bilder af folkskolor och folkhögskolor samt ungdomsföreningshus.

XLIX—LIV. **Bilder i stort format.**

D. **Diverse.**

LV. **Kartor.** Tryckta och handritade kartor, främst berörande Åbo, Sydvästra Finland och Åland.

LVI—LVII. **Ritningar,** omfattande byggnader m. m.

LVIII. **Målningar och teckningar.**

LIX—LXIV. **Tryck.** Litografier, kopparstick, stålstick, foto- och autotypier m. m.

LXV. **Finland.** Bilder av olika slag från trakter utom det område, som är Åbo Avdelning förbehållet, hava sammanförts under förestående allmänna rubrik.

LXVI. **Vykort.** Samlingen omfattar bilder från Åbo med omgivningar, Nådendal m. m.

LXVII. **Sigill.**

LXVIII. **Heraldik.**

LXIX. **Varia.** Bilder av olika teknik och innehåll, vilka ej kunna underordnas rubrikerna här ovan.

LXX. **Fotografiplåtar och filmer.** Plåtar, 18 × 24 cm, finnas till följande serier: Klosterbacken, Åbo i äldre tider (nyare serien), Sv. kl. lyceum, Industriella inrättningar.

Beställningar å kopior mottagas för de tre förstnämnda.

LXXI. **Diapositiv.** Ljusbilder, som anordnats enligt motiv ur Åbo Avdelnings bildsamlingar eller på annat sätt blivit Avdelningens egendom.

Bilderna kunna efter överenskommelse användas för skioptikonförevisning mot fastställd hyresavgift.

LXXII. **Klichéer.** Klichésamlingen består förnämligast av klichéer, använda vid tryckningen av Åbo Avdelnings album I—II samt av Åbo Avdelnings Hälsning till sydvästra Finlands svenska allmoge.

LXXIII. **Dokument och avskrifter,** berörande enskilda kollektioner och bilder eller på annat sätt av betydelse för samlingarna.

LXXIV. **Handbiblioteket.** Omfattar en del arbeten, som anskaffats eller skänkts till Avdelningen på grund av de i dem ingående bilderna, ävensom referenslitteratur.

LXXV. **Tavlor.** Inramade tavlor, vilka icke kunnat få rum ibland samlingarna i Åbo stads bibliotek, äro upphängda i Historiska museet, där rummet n:r 48 disponerats för studentavdelningarnas hembygdssamlingar.

Katalog.

Katalogen över Åbo Avdelnings bildsamlingar omfattar följande avdelningar, av vilka huvudkatalogen och specialkatalogen äro uppställda enligt kortsystem.

I. Huvudkatalog.

- A. Porträttsamlingen, alfabetiskt totalregister.
- B. Åbo.
Uppslagsord enligt gator och gatnummer, (i vissa fall) gårdsägare, offentliga byggnader, allmänna platser, o. s. v.
- C. Sydvästra Finland och Åland.
Uppslagsord: namn på socknar, kapell, byar gårdar, städer.
- D. Diverse.

II. Revisionskatalog.

Revisionskatalogen är uppställd i folioregistrator och omfattar alla serier och nummer i löpande följd.

III. Specialkatalog.

Efterhand skola allt flera speciella uppgifter vid katalogiseringen tillgodoses, främst för personbilderna. Den härigenom anordnade specialkatalogen skall upptaga olika medborgargrupper t. ex. kommunala tjänstemän, stadsfullmäktige, lantdagsmän, skollärare, läkare, präster, skådespelare, musiker m. fl.

Stadgar

för

Åbo Avdelnings bildsamlingar.

1. Åbo Avdelnings bildsamlingar innehålla företrädesvis bildmaterial från Åbo och sydvästra Finland och omfatta följande arter av föremål: fotografier, daguerreotypier, tryck, teckningar, målningar, silhuetter, kartor, ritningar, fotografiplåtar, sigill, ljusbilder och klichéer, ävensom samlingarna berörande litteratur.

2. Samlingarna förvaras på plats Avdelningen bestämmer och förvaltas av Avdelningens hembygdskommitté. De hållas tillgängliga för allmänheten på tider, som för varje år särskilt bestämmas.

3. För samlingarnas skötsel och förevisning antager hembygdskommittén en föreståndare, som i frågor rörande samlingarna följer kommitténs instruktioner.

4. För eget ändamål, utställningar, forskningar m. m. kunna samlingarna eller delar därav av kommittén överföras till annan plats eller ort, dock endast för kortare tid.

5. Utlåning till enskilda av bilder, kartor o. d. för kopiering, fotografering eller publicering kan i undantagsfall ega rum, och erfordras för sådant

kommitténs beslut. Därest kommittén ej hinner sammankallas, avgöras sådana frågor av föreståndaren ensam. Av låntagaren bör skriftlig förbindelse avges att med största omsorg handhava det utlånade föremålet samt att ställa sig till efterrättelse den å utlåningssedeln antecknade tiden för återställandet.

6. Beställning av kopior efter de i Avdelningens ego befintliga fotografiska plåtarna och filmerna kan ske mot av kommittén fastställd avgift och uteslutande genom dess förmedling. Ljusbilderna och klichéerna kunna efter överenskommelse användas mot fastställd hyresavgift.

7. Gåvor av bilder, kartor, klichéer eller fotografiplåtar m. m. emottagas med tacksamhet av Avdelningen. Fotografier böra helst åtföljas av möjligast noggranna uppgifter angående föremålen. Enskilda avgränsade kollektioner kunna efter öfverenskommelse förvaltas såsom särskilda serier inom samlingarna. Gåvorna antecknas i kommitténs gåvobok.

8. Uppdrag angående fotografering ombesörjas av kommittén mot villkor att en kopia jämte plåten lämnas till samlingarna.

9. Biografiska och lokala notiser angående enskilda nummer i samlingarna mottagas med tacksamhet, varvid sådana antingen kunna inlämnas skriftligt till föreståndaren eller för denna muntligen meddelas i och för antecknande bland kommitténs biographica och topographica.

Promemoria.

Bildsamlingarna äro t. v. tillgängliga i Åbo stads bibliotek tisdagar och fredagar kl. 5—6 e. m. Besökande uppmanas att främst anlita katalogen.

Specialutställningar av enskilda släkters fotografier och porträtt, utgörande sammanfattningar av materialet i Åbo Avdelnings samlingar, anordnas i mån av möjlighet i det rum, där samlingarna förvaras.

Obekanta fotografier. Besökande kunna göra samlingarna den största nytta genom att angiva namnen på de personer, vilkas bilder förefinnas utan att t. v. hava identifierats.

Skänk Edra överflödiga fotografier till Åbo Avdelning! De skola förvaras med pietet och bliva forskningen till nytta. Även amatörbilder emottagas efter urval. Dubletter återställas om givaren så önskar. Avdelningen förbehåller sig rätt att, därest särskilda villkor icke ingåtts, få bytesvis avstå i dess ego befintliga dubletter till andra kollektioner och samlingar, där de kunna vara till nytta och där nödig vård tillförsäkras dem.

Avgifter. Avgiften för fotografiska kopior av plåtar 18×24 cm är t. v. 3 mk pr st. För reproduktionsrätt erfordras särskild överenskommelse. Hyran för skioptikonbilder är 25 p. för gång; för klichéer 5 p. (fototypier) och 10 p. (autotypier) pr cm^2 .

Vykort.

Av Åbo Avdelnings hembygdskommitté hava utgivits 16 st. vykort med motiv från Åbo. Korten säljas de tider då samlingarna äro tillgängliga. Pris 10 p.

Åbo Avdelnings målningar och tavlor i Åbo stads historiska museum, rum n:r 48, torde observeras.

D p 1

ÅBO AVDELNINGS
BILDSAMLINGAR

KATALOG, STADGAR M. M.

UTGIVNA

AV

ÅBO AVDELNINGS HEMBYGDSKOMMITTÉ

—◆—

Pris 50 p.